

Rammenotat om Direktiv 2003/55/EC av 26.6.2003 om felles regler for det indre gassmarked

Bakgrunn og innhold

EUs råd og Europaparlament vedtok den 26. juni 2003 et nytt gassmarkedsdirektiv; direktiv 2003/55/EC, om felles regler for det indre marked for naturgass. Direktivet er hjemlet i det indre marked (art. 95) og er dermed EØS-relevant. Direktivet benevnes gjerne som gassmarkedsdirektiv II, og erstatter direktiv 98/30/EC om Felles regler for det indre gassmarked. Gassmarkedsdirektiv II var en del av en energimarkedspakke som også inneholdt direktiv 2003/54/EC om felles regler for det indre elektrisitetsmarkedet. I forhold til hele energimarkedspakken ser en gjennom eldirektiv II og gassmarkedsdirektiv II en viss konvergens i rammene for elektrisitets- og gassmarkedene.

I korthet er formålet ved gassmarkedsdirektiv II å bidra til en forbedring av det indre gassmarkedets funksjon i forhold til gassmarkedsdirektiv I. Dette gjelder blant annet videre harmonisering av tariffen og bestemmelser for tredjepartsadgang (TPA) til transmisjons- og distribusjonsnett.

Hovedinnholdet i gassmarkedsdirektiv II er som følger:

- Bestemmelsene for offentlige tjenesteforpliktelser ("public service obligations") gir muligheter til å ivareta allmenne økonomiske interesser. (**artikkel 3**)
- Det er innført bestemmelser som stiller krav om forbrukerbeskyttelse, minimum for husholdningskunder. Minimumskrav er definert i et eget vedlegg. (**artikkel 3.6**)
- Bestemmelser om forsyningssikkerhet er innarbeidet i direktivet på en rekke punkter. (**bl.a. artikkel 5**)
- Minimumskravet til oppsplitting av vertikalt integrerte gasselskaper er juridisk skille av transmisjons- og distribusjonsdelen fra andre deler av selskapet. Direktivet oppstiller imidlertid ikke noe krav til eiermessig skille. (**artikkel 9 og 13**)
- Bestemmelsene om tredjepartsadgang er justert slik at det nå er én modell for (tredjepartsadgang) TPA til transmisjons- og distribusjonssystemer, samt LNG (Liquefied Natural Gas - flytende naturgass) fasiliteter; nemlig regulert TPA. Tariffene eller metodene for tariffsetting skal være kjent "ex-ante". (**artikkel 18**)
- Tredjepartsadgang til lageranlegg er regulert i en egen bestemmelse og det kan velges mellom forhandlet eller regulert adgang til slike anlegg. (**artikkel 19**)
- Reglene om adgang til oppstrøms rørledningsnett er uendret i forhold til gassdirektiv I (**reglene finnes nå i artikkel 20**).
- Det har kommet inn unntaksbestemmelser knyttet til tredjepartsadgang (TPA) for ny infrastruktur (dette unntaket gjelder også i forhold til oppstrøms gassrørledningsnett),

samt unntaksmuligheter for markeder under oppbygning ("emergent marked") og for spesielle områder (**artikkel 22 og artikkel 28**).

- Tempoet for markedsåpning er justert i fht. gassmarkedsdirektiv I idet markedet for ikke-husholdningskunder skal åpnes fullt ut allerede fra 1.7.2004 og markedet for husholdningskunder skal åpnes fra 1.7. 2007. (**artikkel 23**)
- Helt nytt i gassmarkedsdirektiv II er regler for regulatorfunksjonene, som sier at disse skal være uavhengige av de økonomiske interesser i sektoren. Regulatorfunksjonens oppgaver defineres, herunder tvisteløsningsfunksjonen. (**artikkel 25**)
- Gassmarkedsdirektiv II skal gjennomføres i nasjonal lovgivning innen 1. juli 2004. (**artikkel 33**)

Merknader

Olje- og energidepartementet utformet i 2003 forskrift til lov om felles regler for det indre marked for naturgass (naturgassforskriften) på nedstrømssektoren. Forskriften er utformet i medhold av lov 28. juni 2002, nr. 61 om felles regler for det indre marked for naturgass (naturgassloven) § 4. Naturgassforskriften trådte i kraft 1. januar 2004. Forslag til endringer av naturgassloven knyttet til gassmarkedsdirektiv II ble sendt på høring 23.2.2005 med frist 8. april. Gjennomføring av direktivet innebærer også behov for endringer i naturgassforskriften. Lovendringer vil fremmes våren 2006 etter at direktivet som en del av energimarkedspakken ble vedtatt i EØS-komiteen den 2. desember 2005.

Oppstrømsreglene i direktiv I er gjennomført ved endringer i petroleumsloven (Ot.prp. nr. 81 (2001-2002)) og i petroleumsforskriften, nytt kapittel 9, og i ny forskrift 20. desember 2002 nr. 1724 om fastsettelse av tariffier mv. for bestemte innretninger for slike oppstrøms gassrørledningsnett. Det anses ikke å være behov for endringer i oppstrømsreguleringen som følge av Gassmarkedsdirektivet II.

Gjennomføring av gassmarkedsdirektiv II vil medføre enkelte administrative konsekvenser, så som rapporteringskrav og lignende overfor ESA. Det vil være nødvendig med endringer i naturgassloven som følge av gassmarkedsdirektiv II. Disse endringene fremmes for Stortinget i egen Ot.prp. våren 2006.

Sakkyndige instansers merknader

Olje- og energidepartementet sendte gassmarkedsdirektiv II på høring 14.1.2004, med henblikk på eventuelle hensyn i et vedtak i EØS-komiteen. I flere av høringsuttalelsene ble det påpekt at Norge burde søke om å benytte unntaksbestemmelsene i direktivet.

Departementet har i høringsnotat om endringer i naturgassloven av 23.2.2005 fremholdt at gassmarkedsdirektiv II er utformet med tanke på å regulere et modent marked med etablert infrastruktur. Gjennomføring av gassmarkedsdirektiv II i Norge må ta hensyn til at det norske gassmarkedet er lite utviklet. På denne bakgrunn er det i høringsnotatet vist til at det tas sikte på å fastslå i EØS-komiteens beslutning at Norge er å anse som et gassmarked under oppbygging ("emergent marked") etter direktivet artikkel 28 (2). Land som er definert som "emergent marked" i henhold til direktivet, og som på grunn av gjennomføringen av direktivet vil få store vanskeligheter, kan gjøre unntak fra flere av artiklene i direktivet. Høringsnotatets

forslag til endringer i naturgassloven er tilpasset gjennomføringen av et slikt unntak. Også endringene i naturgassforskriften vil bli tilpasset gjennomføringen av et slikt unntak.

Status

EØS-komiteen vedtok direktivet 2. desember 2005. I dette vedtaket slås det fast at Norge skal anses som et marked under oppbygging fra 10. april 2004. En rekke unntaksmuligheter vil da følge automatisk som en del av direktivet. Gjennomføringsfristen for EU-landene var medio 2004. Gjennomføringsfristen for Norge etter vedtak i EØS-komiteen den 2.12.2005 blir nå medio 2006.

Vurdering

Gassmarkedsdirektivet II vil ha konsekvenser for Norge på to ulike områder; som stor eksportør av naturgass til Europa og i forhold til utviklingen av det innenlandske markedet. Når det gjelder oppstrømsvirksomheten er det artikkel 20 i gassmarkedsdirektivet II som er den sentrale bestemmelsen. Denne er ikke endret i forhold til gjeldende direktiv.

Det norske gassmarkedet er lite utviklet i forhold til det europeiske. Mens man i Europa ønsker å redusere monopoldannelser (og dermed priser) og generelt bedre effektiviteten i et eksisterende marked, er situasjonen i Norge en annen. Per i dag er det kun 40 km med distribusjonsnett på Karmøy som er operativt, samt et fåtall mottaksstasjoner for LNG. Gassmarkedsdirektiv II er hovedsaklig utformet med tanke på å regulere et modent marked med etablert infrastruktur, men det er tatt behørig hensyn til markeder under oppbygging.

Gjennomføring av gassmarkedsdirektiv II i Norge må dermed ta hensyn til at det er et lite utviklet gassmarked i Norge. Dette er grunnen til at EU og Norge i den felles EØS-komiteebeslutning av 2. desember 2005 slo fast at Norge har status som marked under oppbygging ("emergent marked"). Land som er definert som umodne marked ("emergent market") i henhold til gassmarkedsdirektivet kan gjøre unntak fra flere av direktivets artikler.

For Norge som eksportør av gass er det ønskelig med økt konkurranse og effektivitet nedover i verdikjeden, og Norge ser positivt på virkningen direktivendringene gir i det europeiske gassmarkedet. Dette vil gi forbedret markedsadgang på kontinentet for norske gassprodusenter.

Det er nylig utarbeidet en fremdriftsrapport av Kommisjonen om det indre energimarkedet som vurderer status i forhold til gjennomføring av energimarkedspakken, inklusive gassmarkedsdirektiv II, i EU-landene. Selv om det er fremdrift i lovgivningsprosessen i en rekke land påpekes det likevel at det er mangelfull markedsintegrasjon og gjennomføring av gassmarkedsdirektiv II og at lovgivningen må gjennomføres fullt ut for å få til et fungerende marked.